SA EXAM PAPERS | This past paper was downloaded from saexampapers.co.za

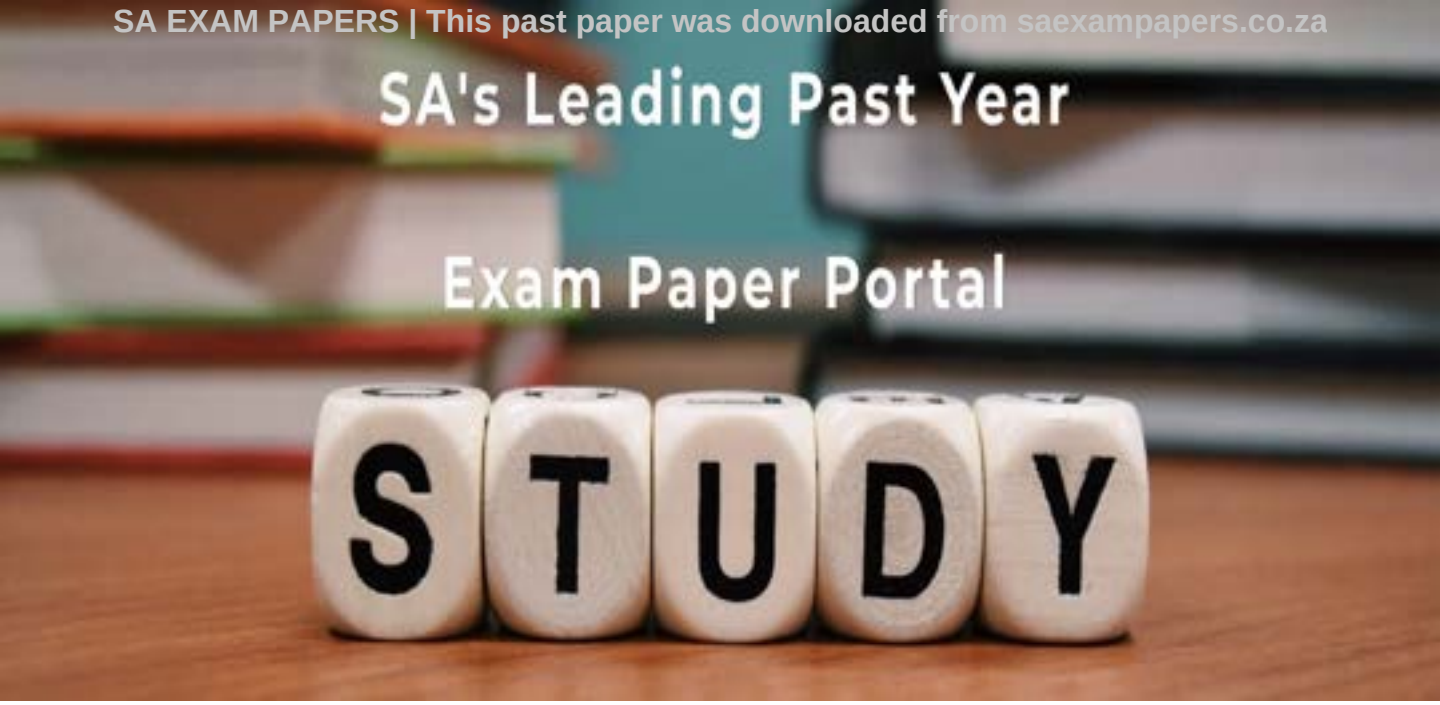

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies ☺

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

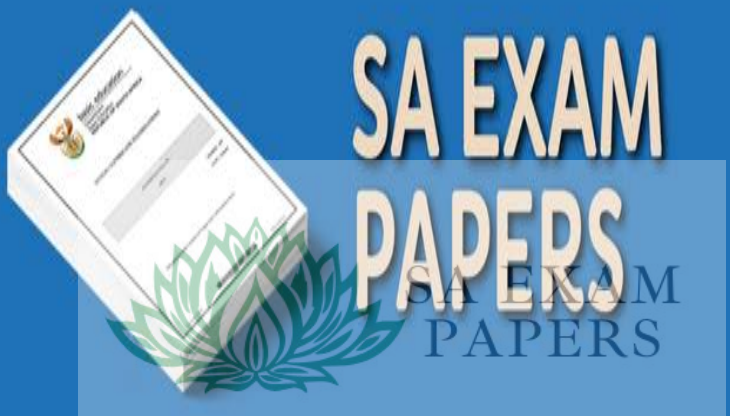

SA EXAM PAPERS | This past paper was downloaded from saexampapers.co.za

GAUTENG PROVINCE
EDUCATION
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

JUNIE EKSAMEN
GRAAD 12

2024

NASIENRIGLYNE

REKENINGKUNDE

(VRAESTEL 1)

11 bladsye

NASIENRIGLYNE:

1. Tensy anders vermeld in die nasienriglyne, is strafpunte vir vreemde items slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen penalisering vir strafpunte vir misplaaste items nie.) Geen dubbelpenalisering toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
3. Tensy anders vermeld, gee volpunte vir korrekte antwoord. Indien die antwoord foutief is, merk die bewerkings wat voorsien is.
4. Indien 'n vooraansuiweringsyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie). Let wel: As syfers aangedui in memo vir komponente of bewerkings, dra hierdie nie die metodepunt van die finale antwoord ook nie.
5. Tensy anders getoon, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of – teken of hakie voorsien is nie , aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui word, ken deelpunte toe om die kwaliteit van antwoorde van kandidate te differensieer.
7. Waar 'n kandidaat meer as die vereiste aantal antwoorde voorsien, inspekteer alle antwoorde om die voordeel aan die kandidaat te gee. Strafpunte mag toegeken word vir vreemde items indien 'n kandidaat volpunte vir die vraag verdien (maks. -2 per vraag).
8. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe syfer getoon word nie.
9. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die redelikheid van die antwoord nagegaan word.
10. 'Bewerking' beteken 'kontroleer bewerking'. 'Een deel korrek' beteken bewerking en een deel korrek. Let wel: Kontroleer bewerking moet +, -, x, ÷, of per memo.
11. In bewerkings, moet punte nie toegeken word vir bewerking as teller en noemer omgeruil is nie – hierdie is ook van toepassing op verhoudings.
12. Met die toekenning van metodepunte, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige items wat foutief is nie, ten minste gedeeltelik. Dui aan met 'n ☒.
13. Wees bedag daarop dat party kandidate geldige alternatiewe bied buite die nasienriglyne. Let wel dat een opmerking verskillende aspekte kan bevat.
14. Kodes: f = vreemde items; p = plasing/aanbieding.

SA EXAM PAPERS

SA EXAM PAPERS | This past paper was downloaded from saexampapers.co.za

VRAAG 1: STAAT VAN OMVATTENDE INKOMSTE, NOTAS EN STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE

1.1 MAATSKAPPY KONSEPTE

1.1.1	C ✓
1.1.2	D ✓
1.1.3	A ✓
1.1.4	B ✓

4

1.2 JONTY BEPERK

1.2.1

Nr.	Berekeninge	Antwoord
(i)	7 890 720 – 1 500 000	6 390 720 ✓
(ii)	200 000 ✓ – [200 000 – 118 000 – 10 000] 72 000 ✓☑ een komponent korrek **OF** 416 000 ✓ – 83 200 ✓ – [452 000 – 247 200] 204 800✓ **OF** [118 000 + 10 000] tekens moet korrek wees. Geen deelpunte. R128 000 Vier punte	128 000 ☑ een deel korrek Indien bewerkingsyfer as finale antwoord gegee word, gee die punt van bewerking
(iii)	452 000 – 247 200	204 800 ✓
(iv)	790 000 x 15/100 = 118 500 (Geen punte) 80 000 -1 150 000 X (15/100 X 4/12) 79 999 ✓ + 7 500 ✓☑ een komponent korrek	87 499 ☑ een deel korrek

10

GAUTENG PROVINCE EDUCATION REPUBLIC OF SOUTH AFRICA
SA EXAM PAPERS

SA EXAM PAPERS | This past paper was downloaded from saexampapers.co.za

1.2.2 Staat van Omvattende Inkomste vir die jaar geëindig 29 Februarie 2024

Verkope (3 345 000 – 14 400 ✓)		3 330 600 ☑
Koste van verkope (2 787 500 – 12 000 ✓) Ignoreer hakies		(2 775 500) ☑
Bruto wins Bewerking, Verkope – Koste van verkope	**5**	555 100 ☑
Ander inkomste		
Kommissie Inkomste		**82 600**
Oninbare skuld ingevorder		**3 260**
Huur Inkomste (208 250 – 17 000 ✓✓)		191 250 ☑
Voorsiening vir oninbare skuld aansuiwering	**4**	780 ✓
Bruto bedryfsinkomste		
Bedryfsuitgawes		
Salarisse en lone		**921 268**
Ouditfooie		**76 000**
Verlies met verkoop van bate		**10 000**
Diverse uitgawes		**292 330**
Oninbare skuld (14 100 + 540 ✓)		14 640 ☑
Waardevermindering (83 200 + 87 499 ☑ sien 1.2.1 (iv)		170 699 ☑
Direkteursfooie (1 540 000 + 55 000✓+ 55 000✓) 110 000 twee punte		1 650 000 ☑
Handelsvoorraadtekort (1 230 000 ✓ + 12 000 ☑ – 1 239 000 ✓) Sien koste van verkope Indien as surplus getoon word by inkomstes maks 3 punte		3 000 ☑*
Verpakkingsmateriaal (3 700 – 980)	**13**	2 720 ✓✓
Bedryfswins		
Rente inkomste		**27 000**
Wins voor rente uitgawe		
Rente uitgawe (2 509 000 een punt –1 984 000 een punt) 900 000 ✓ – 5 25 000 ✓✓) **75 000 x 12**		(375 000) ☑#
Netto wins voor belasting		
Inkomstebelasting (150 000 + 17 000)		(167 000) ✓☑#
Netto wins na belasting	**6**	

28

#moet in hakies wees. *een deel korrek. Metode punt vir finale antwoord, kontroleer leerder se bewerkings

SA EXAM PAPERS

SA EXAM PAPERS | This past paper was downloaded from saexampapers.co.za

1.2.3 Gewone Aandelekapitaal Nota

Gemagtigde aandelekapitaal: 3 000 000 gewone aandele

1 000 000	**Gewone aandele aan die begin**	6 000 000 ☑ * Balanserende syfer
(120 000)	**Aandele teruggekoop** @ gemiddelde prys van R6,00 ✓✓ Volpunte indien (720 000)	(720 000) ☑ # Do not accept R864 000
200 000 ✓	Aandele uitgereik teen R6,60 (indien x 6.60)	1 320 000 ☑
1 080 000 ☑	**Aandele aan die einde van die jaar**	**6 600 000**

7

#moet in hakies
*een deel korrek

1.2. 4 Ekwiteit en Laste afdeling van die Staat van Finansiële Posisie op 29 Februarie 2024

EKWITEIT EN LASTE	
Sien 1.2.3 **GEWONE AANDEELHOUERSEKWITEIT** (1 080 000 ☑ x 620c ✓)	Twee punte 6 696 000
Gewone aandelekapitaal	**6 600 000**
Behoue Inkomste balanserende syfer AHE - GAK	96 000☑
NIE-BEDRYFSLASTE	1 459 000
[1 609 000 + 375 000] [2 509 000 – 1 984 000] **Verbandlening** (1 984 000✓ – 525 000 ✓)	1 459 000☑
BEDRYFSLASTE bewerking	1 691 790☑
Handels en ander betaalbares Huurinkomste oordrag direkteursfooie (**774 290** + 17 000 ☑+10 900 ✓+ 110 000 ☑)	912 190☑*
#Aandeelhouers vir dividende (1 080 000 (sien 1.2.3) x 0,22)	237 600✓☑
#Korttermyn deel van die lening sien lening	525 000☑
#SAID (Inkomstebelasting)	17 000✓
TOTALE EKWITEIT EN LASTE bewerking	9 846 790☑

16

* een deel korrek
# Kan deel wees van handels en ander betaalbares

65

SA EXAM PAPERS

SA EXAM PAPERS | This past paper was downloaded from saexampapers.co.za

VRAAG 2: KONTANTVLOEISTAAT EN INTERPRETASIE

DRUA BPK

2.1

(a) Bedryfswins voor verandering in bedryfskapitaal.

BEREKENINGE	ANTWOORD
1 995 000✓ (2 884 000 – 2 314 000) Een punt + 570 000✓ + 185 000✓	2 750 000☑ een deel korrek

4

(b) Verandering in bedryfskapitaal. Dui aan of daar 'n toename of afname is. Omkring of onderstreep die korrekte opsie.

Toename in Voorraad	**(135 850)**
Toename/Afname☑ kontroleer leerder se antwoord in Debiteure 154 400 een punt 152 800 een punt (139 400 + 15 000)✓ – (122 800 + 30 000)✓	1 600☑# een deel korrek
Toename/Afname ☑ kontroleer leerder se antwoord in Krediteure 101 700 een punt 119 080 een punt (89 200 + 12 500)✓ – (104 300 + 14 780)✓	(17 380)☑# een deel korrek
Verandering in bedryfskapitaal moet voorraad insluit	(151 630)☑
Aanvaar ook omgekeerde tekens #tekens moet korrek wees	

9

(c) Inkomstebelasting betaal

BEREKENINGE	ANTWOORD
(1 995 000 – 1 396 500) een punt -27 000✓ + 598 500✓ – 48 000✓	523 500☑

27 000	598 500
48 000	
523 500	

Aanvaar ook omgekeerde tekens of T-rekening

4

(d) Dividende betaal

BEREKENINGE	ANTWOORD
(372 250 – 157 500) 107 250✓ + 214 750 ✓	322 000☑

322 000	107 250
157 500	372 250

Aanvaar omgekeerde tekens of T-rekening

3

(e) Kontantvloei Uit Bedryfsaktiwiteite

BEREKENINGE	ANTWOORD
Sien (a) Sien VIBK Sien (c) Sien (d) 2 750 000☑ –151 630☑ – 185 000✓ – 523 500☑ – 322 000☑ (1 600 – 135 850 – 17 380) een metode punt, moet al die syfers sien	1 567 870☑ een punt korrek

6

SA EXAM PAPERS

SA EXAM PAPERS | This past paper was downloaded from saexampapers.co.za

2.2 (a) Behoue Inkomste nota

tekens moet korrek wees

Saldo aan die begin van die jaar	**1 875 000**
Netto wins na belasting	1 396 500✓
Terugkoop van aandele (50 000✓✓ x (17,50 – 12,75)) 4,75	(237 500) ☑ een deel korrek
Gewone aandele dividende	**(372 250)**
Interim dividende (372 250 – 157 500)	214 750✓
Finale dividende	**157 500**
Saldo aan die einde van die jaar	**2 661 750**

5

tekens moet korrek wees

(b) Kontantvloei uit Finansieringsaktiwiteite	362 500☑ Bewerking
Opbrengs uit aandele uitgereik (7 800 000 - 637 500 – 8 925 000)	1 762 500✓☑ een deel korrek
Terugkoop van aandele (50 000 x 17,50)	(875 000) ☑#
Afname in lenings (185 000 – 710 000)	(525 000) ✓

5

Metodepunt slegs indien terugkoop aandele soos bereken in behoue inkomste nota x 17,50

2.3

Die Kontantvloeistaat toon sekere belangrike besluite wat deur die direkteure gedurende die afgelope jaar geneem is. Verduidelik EEN goeie besluit en EEN swak besluit wat deur die direkteure geneem is. Ondersteun jou antwoord met syfers.

Goeie besluit met syfers ✓	**Verduideliking ✓**
Wees bedag op ander alternatiewe geldige opsies	
Afname in lening met R525 000	Die afname in die lening sal die maatskappy se skuld/ekwiteits-verhouding en die besigheid se kredietwaardigheid verbeter.
Terugkoop van aandele R875 000/ Uitreik van aandele R1 762 500 of 100 000 aandele (indien antwoord uitreik van aandele is, moet verduideliking wees fondse beskikbaar om aandele terug te koop en vir beleggings.)	Aandele is teruggekoop van ontevrede aandeelhouers. Daar was genoeg fondse vir die transaksie uit die nuwe uitreiking van aandele of die bedryfsaktiwiteite/of genoeg fondse beskikbaar uit die uitreiking van aandele.
Swak besluit met syfers ✓	**Verduideliking ✓**
Toename in vaste deposito R60 000 # Indien antwoord gee van vaste deposito (met syfers) as 'n goeie besluit kan slegs een punt toegeken word. Geen punt dan vir die verduideliking.	Die direkteure behoort meer fondse in die vaste deposito te belê. Aan die einde van die jaar is R1 456 700 kontant voorhande. Dit behoort in bates wat inkomste genereer belê te word.
Geen belegging in vaste bates R0	Die direkteure moes vaste bates gekoop het om die bates wat inkomste genereer te laat groei. Die einde van die jaar se kontant voorhande van R1 456 700 moet belê word.

4

40

GAUTENG PROVINCE EDUCATION REPUBLIC OF SOUTH AFRICA
SA EXAM PAPERS

SA EXAM PAPERS | This past paper was downloaded from saexampapers.co.za

VRAAG 3: ONTLEDING EN VERTOLKING VAN FINANSIËLE AANWYSERS

3.1

3.1.1	A ✓ Winsgewendheid
3.1.2	D ✓ Opbrengs
3.1.3	B ✓ Likiditeit

3

3.2 JACKSON BPK

3.2.1

Netto wins na belasting op verkope	
BEREKENINGE	**ANTWOORD**
(945 000 – 283 500) een punt 661 500✓ x 100 6 750 000 ✓ 1	9,80%☑ Moenie 0.98 aanvaar nie

3

Opbrengs op aandeelhouersekwiteit	
BEREKENINGE	**ANTWOORD**
(945 000 – 283 500) een punt 661 500✓ x 100 ½ (4 320 000 ✓ + 3 980 000 ✓) 1 (3 900 000 + 420 000) + (3 600 000 + 380 000) 4 150 000 twee punte	15,9%☑ Een deel korrek Aanvaar 15.94% of 16% Moenie 0.159, 0.154 of 0.16 aanvaar nie

(x100 is nie een deel korrek nie)

4

3.2.2

Lewer kommentaar op Jackson Bpk se vermoë om uitgawes te beheer. Haal finansiële aanwysers en syfers aan om jou antwoord te ondersteun.
Finansiële aanwyser ✓ Toon syfers en neiging ✓ Kommentaar, kan vergelyk met inflasiekoers ✓ Bedryfsuitgawes op verkope, het verbeter/ gedaal (van 18.9%) tot 17.5% / met 1.4 basispunte / met 7.4% Netto wins na belasting op verkope het gestyg/ verbeter (van 8.7%) tot 9.8% sien 3.2.1 / met 1.1% punte / met 12.6% Enige EEN van die volgende punte: • Die maatskappy beheer uitgawes goed invergelyking met die vorige jaar. • Effektiewe kostebeheer wat lei tot styging in wins. • Minder verkope word gebruik om uitgawes te dek. Die maatskappy behoort meer winsgewend te wees die jaar.

3

SA EXAM PAPERS

SA EXAM PAPERS | This past paper was downloaded from saexampapers.co.za

3.2.3

Die direkteure van die maatskappy voel dat die bedryfskapitaal gedurende die finansiële jaar verbeter het. Haal TWEE finansiële aanwysers en syfers aan wat die direkteure se opinie ondersteun. Lewer kommentaar op die syfers wat verskaf is.

Finansiële aanwyser ✓ ✓ Toon syfers en neiging ✓ ✓ Kommentaar ✓✓
Moenie gemiddelde debiteure invordering of gemiddelde krediteure betalingsperiode aanvaar nie a.g.v. kredietbeleid van 60 dae Deelpunte vir onvolledige antwoorde

Bedryfsverhouding verminder van 2,8:1 na 1,9:1/met 0,7:1 (2,8 – 1,9)
Vuurproefverhouding verbeter van 0,6:1 na 1,2:1/met 0,6:1 (1,2 – 0,6)

- Die afname in die bedryfsverhouding is goed vir die besigheid want die maatskappy het meer likiede bedryfsbates as die vorige jaar / Die maatskappy gebruik sy bedryfsbates meer effektief./ Handelsvoorraad voorhande het verminder.

- Die styging in die vuurproefverhouding is goed vir die besigheid want die besigheid is nou in staat om korttermyn skuld te dek sonder om voorraad te verkoop.

6

3.2.4

Die direkteure het besluit om 'n addisionele lening aan die begin van die finansiële jaar aan te gaan. By nabetragting dink sommige van die direkteure dat dit 'n swak besluit was. Bespreek die impak wat die addisionele lening op die besigheid het. Haal finansiële aanwysers met syfers aan om jou antwoord te ondersteun.

Skuldt/ekwiteitsverhouding ✓ Toon syfers en neiging ✓ Kommentaar op risiko of kredietwaardigheid ✓
Opbrengs op kapitaal aangewend % ✓ Toon syfers en neiging ✓ Kommentaar op hefboom ✓

Skuld/Ekwiteitverhouding het toegeneem van 0,4:1 na 1:1./ met 0,6 :1

Opbrengs op kapitaal aangewend het verminder van 18% na 16% / met 2 basis punte / met 11%.

Kommentaar kan gekombineer of apart wees; beide risiko en hefboom moet genoem (impliseer) word.

- Die addisionele lening het veroorsaak dat die maatskappy van lae risiko in die vorige jaar beweeg het na 'n hoë risiko die jaar (en daarom sal die maatskappy nie in die toekoms verdere geld kan leen nie).
- Dit beteken ook dat die besigheid negatief gerat is (nie meer positief gerat is nie), want die rentekoers van rente op lening is 18% terwyl die Opbrengs op kapitaal aangewend 16% is. / Die maatskappy sal heel moontlik sukkel om die finansieringskoste op die lening te betaal.

6

SA EXAM PAPERS

SA EXAM PAPERS | This past paper was downloaded from saexampapers.co.za

3.2.5

Jenny Gusto is 'n aandeelhouer van die maatskappy. Sy besit huidiglik 12 500 aandele en sy oorweeg dit om haar aandele te verkoop aangesien sy die maatskappy as onderpresterend beskou.

Voorsien EEN rede met finansiële aanwysers en syfers om Jenny se siening om haar aandele te verkoop, te ondersteun.

Finansiële aanwyser ✓ Toon syfers en neiging ✓ Rede ✓

Die markprys het gedaal van 791 sent (R7.91) tot 702 sent (R7.02) / met 89 sent/ met 11.25%.

Rede:

- Jenny behoort bekommerd te wees omdat die markprys aandui dat die publiek vertroue verloor het in die aandele en dat dit nie meer so in aanvraag is in vergelyking met die vorige jaar nie.
- Alhoewel die NBW gestyg het tot 805 sent is dit meer as die markprys wat gedaal het tot 702 sent. / Publiek is nie bereid om te betaal wat die aandele werd is nie.

3

Voorsien EEN rede met finansiële aanwysers en syfers om Jenny te oortuig om haar besluit te heroorweeg en haar aandele te behou.

Finansiële aanwyser ✓ Toon syfers en neiging ✓ Rede ✓

Netto batewaarde het verbeter/gestyg van 776 sent tot 805 sent / met 29 sent.

Rede:

- Die maatskappy het groei getoon.
- Die direkteure het nog nie besluite geneem wat die groei in die NBW met 29 sent reflekteer nie soos gesien kan word in die daling in die markprys.
- Met goeie besluite deur die direkteure om die beeld van die maatskappy te verbeter kan die markprys van R7,02 (702c) verbeter oor die langtermyn.
- Aandele is 'n langtermyn belegging. / Netto batewaarde het afgeneem met 29c. / Die markprys kan styg as die direkteure besluite neem wat die vertroue van die publiek wen. / Die beeld van die maatskappy te verbeter.

Of

Opbrengs op aandeelhouers ekwiteit het verbeter/gestyg van 12% na 15.9% (sien 3.2.1) wat beter is as die rentekoers van alternatiewe beleggings van 7.5%

3

3.2.6

Bereken of Jenny 'n wins of verlies op die aandele sal maak indien sy dit nou verkoop. Jenny het twee jaar gelede, al die aandele teen 'n uitreikprys van R5,80 per aandeel aangekoop.

BEREKENINGE	ANTWOORD
87 750 een punt 72 500 een punt (12 500 x R7,02)✓ – (12 500 x R5,80)✓ of (R7,02 – R5,80) 12 500 ✓ x R1.22 ✓	15 250☑ een deel korrek Wins ✓

4

35

GAUTENG PROVINCE EDUCATION REPUBLIC OF SOUTH AFRICA
SA EXAM PAPERS

SA EXAM PAPERS | This past paper was downloaded from saexampapers.co.za

VRAAG 4: OUDITVERSLAE EN KORPORATIEWE BESTUUR

4.1 **Watter tipe ouditverslag het Broderick Bpk van die onafhanklike ouditeure, Vilakazi en Seun ontvang?**

Weerhouding ✓ | 1

4.2 **As 'n aandeelhouer, verduidelik waarom jy oor hierdie ouditverslag bekommerd behoort te wees. Noem TWEE punte.**

Enige twee punte ✓✓ ✓✓ Deelpunte vir onvolledige antwoorde

- Hierdie is 'n weerhouding van mening verslag/mening teruggehou/baie swak verslag.
- Dit reflekteer nie goed op die besigheid nie/nie goed vir die besigheid se beeld/reputasie nie.
- Behoorlike korporatiewe bestuur prosedures is nie toegepas nie.
- Behoorlike interne kontrole prosedures is nie gevolg nie.
- Potensiële beleggers (aandeelhouers en leners) sal nie in die besigheid wil belê nie.
- Die aandeleprys sal negatief beïnvloed word (vraag na aandele sal afneem).
- Die maatskappy kan gederegistreer word op die Johannesburgse Effektebeurs.
- Die ouditeure sal meer waaksaam wees in die toekoms/kan ouditfooie laat toeneem indien hulle meer tyd aan oudits spandeer in die toekoms.
- Aandeelhouers/beleggers sal vertroue in die direkteure/maatskappy verloor.

4

4.3 **Gee TWEE voorbeelde van ouditbewyse wat die ouditeure sal benodig om hul pligte uit te voer.**

Enige twee punte ✓ ✓

- Bateregisters,
- Brondokumente byvoorbeeld kwotasies, fakture, joernale, grootboeke, krediteurestate, bankstate, EFO betalings (bewys van betalings)
- Fisiese inspeksies
- Kontrakte (geteken)
- Notules van vergaderings

2

SA EXAM PAPERS

SA EXAM PAPERS | This past paper was downloaded from saexampapers.co.za

4.4 Verduidelik die rol/verantwoordelikheid van die vergoedingskomitee en gee 'n rede waarom die komitee nodig is.

VERDUIDELIKING: ✓Nota: Punte vir verduideliking kan deel van rede wees.

Hersien alle salarisse, bonusse en ander inkomstes.
Om te voorkom dat direkteure hulle nie self te veel betaal nie.
Hulle moet salarisse goedkeur en advies gee rakende voorstelle t.o.v. bv. fooie, bonusse ens.

REDE: ✓✓ deelpunte vir onvolledige, onduidelike antwoorde

- Om regverdigheid te verseker/deursigtigheid in die betaling van salarisse/fooie.
- Om bedrog/korrupsie/vermorsing te voorkom.
- Identifiseer wanbestuur of kriminele aktiwiteite.
- Hulle kan vergoeding/verdienste vergelyk met finansiële inligting van ander maatskappye in die industrie/regverdig teenoor werkers.

3

10

TOTAAL: 150

SA EXAM PAPERS